

Īsa mākslas un dizaina vēsture 20.–21. gadsimtā

- 01** Bauhaus kustība un Internacionālais Modernisms (1919–1960)
- 02** Sirreālisms un abstraktais ekspresionisms (1930–1960)
- 03** Popmāksla un popdizains kosmosa laikmetā (1955–1970)
- 04** Minimālisms un Brutālisms (1950–1980)
- 05** Konceptuālais un Radikālais Dizains un māksla (1965–1980)
- 06** Ielu māksla, Graffiti, Feministiskās mākslas kustība (1970–1991)
- 07** Postmodernisms Mākslā un Dizainā (1980–2000)
- 08** Instalācija, Performance (1990–mūsdienas)
- 09** Jauno mediju māksla (1990–mūsdienas)
- 10** Globālā Laikmetīgā Māksla un Dizains (2000–mūsdienas)

ISA MĀKSL UN DIZAN VESTU 20 – 21

Sirreālisms un abstraktais ekspresionisms

(1930–1960)

"VISS, KO MĒS REDZAM, SLĒPJ KO CITU;
MĒS VIENMĒR VĒLAMIES REDZĒT TO, KO
SLĒPJ REDZAMAIS."

Renē Magrits

Sirreālisms un abstraktais ekspressionisms

(1930–1960)

Līdzfinansē
Eiropas Savienība

LIEPĀJAS MŪZIKAS,
MĀKSLAS un DIZAINA
VIDUSSKOLA

SUPŠ:UH

Materiāli tapuši Erasmus+ maza mēroga partnerības projekta "EmpowerED: Fostering Employability, Cultural Understanding, and Digital Resilience in VET Education" Nr. 2023-2-LV01-KA210-VET-000178458 ietvaros. Projekts īstenots no 1.04.2024. līdz 31.03.2026. Projektu koordinē MIKC "Liepājas Mūzikas, mākslas un dizaina vidusskola" (Latvija) un projekta partneris ir Uherske Hradišete mākslas skola no Čehijas (Střední umělecko průmyslová škola Uherské Hradiště), kopējais projekta budžets ir 60 000 eiro.

Saturs

Surrealism and Abstract Expressionism	8
Sirreālisms.....	8
Izcelsme un ietekme	8
Mantojums	8
Sirreālisms un abstraktais ekspresionisms mākslā un dizainā	8
Galvenās īpašības	8
Ievērojami mākslinieki	11
Salvadors Dalī (Salvador Dalí, 1904–1989)	11
Renē Magrits (René Magritte, 1898–1967)	11
Makss Ernsts (Max Ernst, 1891–1976)	11
Žoans Miro (Joan Miró, 1893–1983)	11
Mens Rejs (Man Ray, 1890–1976)	11
Elza Skjaparelli (Elsa Schiaparelli, 1890–1973)	11

Abstraktais ekspresionisms dizainā	13
---	-----------

Abstraktais ekspresionisms mākslā.....	13
---	-----------

Džeksons Poloks (Jackson Pollock, 1912–1956)	13
--	----

Villems de Kūnings (Willem de Kooning, 1904–1997)	15
---	----

Marks Rotko (Mark Rothko, 1903–1970)	16
--	----

Secinājums	17
-------------------------	-----------

Sirreālisms Latvijas 20. gadsimta tēlotājmākslā	18
--	-----------

Avoti:	19
--------------	----

Čehijas sirreālisma izcelsme	20
---	-----------

Dibinātāji un grupas.....	20
----------------------------------	-----------

"Devjetsil" un poētisms (sirreālisma priekšteči)	20
--	----

Karels Teige (Karel Teige, 1900–1951)	21
---	----

Čehijas sirreālistu grupa (1934)	21
--	----

Ievērojamākie Čehijas sirreālisma mākslinieki22

Tojēna (Marija Čermínova), (1902–1980) 22

Jindrihs Štírkis (Jindřich Štyrský, 1899–1942) 22

Vítězslavs Nezvals (Vítězslav Nezval, 1900–1958)..... 23

Emīls Fila (Emil Filla, 1882–1953)..... 23

Tēmas un raksturiezīmes čehu sirreālisma mākslā.....23

Politiskā pretestība23

Erotika un ķermenis23

Dzeja un vizuālā māksla.....24

Čehu mitoloģija un folklorā24

Čehu sirreālisma mantojums un ietekme24

Sirreālisms un komunistiskā cenzūra24

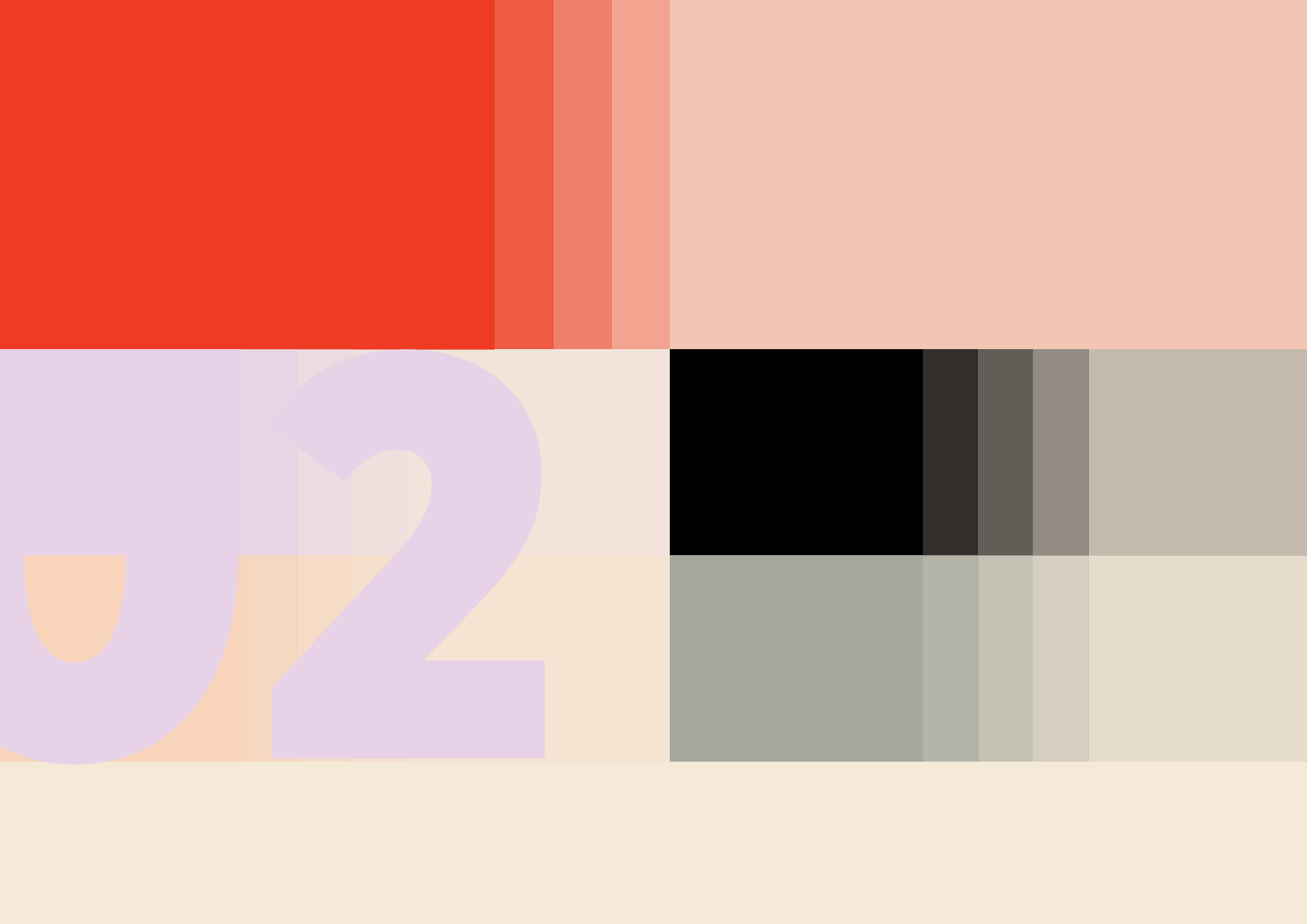
Pēckara un laikmetīgā ietekme24

Jans Švankmajers (Jan Švankmajer)..... 24

Secinājums25

Atsauču saraksts.....25

Uzdevumi.....26

Sirreālisms un abstraktais ekspresionisms

Sirreālisms

Sirreālisms, viena no 20. gadsimta ietekmīgākajām mākslas kustībām, aizsākās 1920. gadu sākumā. Sakņojusies pēc Pirmā pasaules kara, iedvesmojoties no dadaisma kustības. Sirreālisma mērķis bija izaicināt tradicionālās idejas par realitāti, loģiku un saprātu, cenšoties izpētīt zemapziņu, sapņus un neracionālo, bieži vien izdzēšot robežu starp realitāti un iztēli.

Izcelsme un ietekme

Sirreālisms oficiāli sākās 1924. gadā, kad franču dzejnieks Andrē Bretons (André Breton) publicēja "Sirreālisma manifestu" (Surrealist Manifesto). Bretons definēja sirreālismu kā "tīru psihisko automatismu", kas aicina atbrīvot domas no racionālas kontroles. Viņa idejas dziļi ietekmēja Zigmunda Freida (Sigmund Freud) teorijas par zemapziņu, sapņiem un psihoanalīzi.

Lai gan kustībai bija literāri pirmsākumi, vizuālie mākslinieki ātri pieņēma sirreālisma principus. Viņu darbi bieži attēloja sapņainas ainas, dīvainas pretstatījumu kombinācijas un izkropļotas realitātes.

Mantojums

Sirreālisms būtiski ietekmēja dažādas mākslas formas, tostarp literatūru, teātri, kino un fotogrāfiju. Tā ietekme pārsniedza pašas kustības robežas, veidojot 20. gadsimta vēlākās kustības, piemēram, abstrakto ekspresionismu un popārtu. Kinorežisori, piemēram, Luiss Bunjuels (Luis Buñuel, Un Chien Andalou, 1929), kā arī mūsdienu mākslinieki turpina iedvesmoties no sirreālisma

tēmām, īpaši pētot zemapziņu un sapņainās realitātes dabu.

Sirreālisma kustība palīdzēja nojaukt tradicionālās mākslas hierarhijas, veicinot jaunas pieejas radošumam un iztēlei. Kustības uzmanība uz neracionālo, spontāno un fantastisko joprojām atbalsojas dažādos kultūras un mākslas izpausmes veidos.

Sirreālisms un abstraktais ekspresionisms mākslā un dizainā

Sirreālisms un abstraktais ekspresionisms ir divas atšķirīgas mākslas kustības, kurām bijusi būtiska ietekme uz dizainu dažādās jomās, piemēram, grafikas dizainā, modes, interjera un digitālo mediju dizainā. Abas kustības dizaineriem deva iespēju atbrīvoties no tradicionālajiem stiliem un mudināja uz drosmīgiem un inovatīviem risinājumiem.

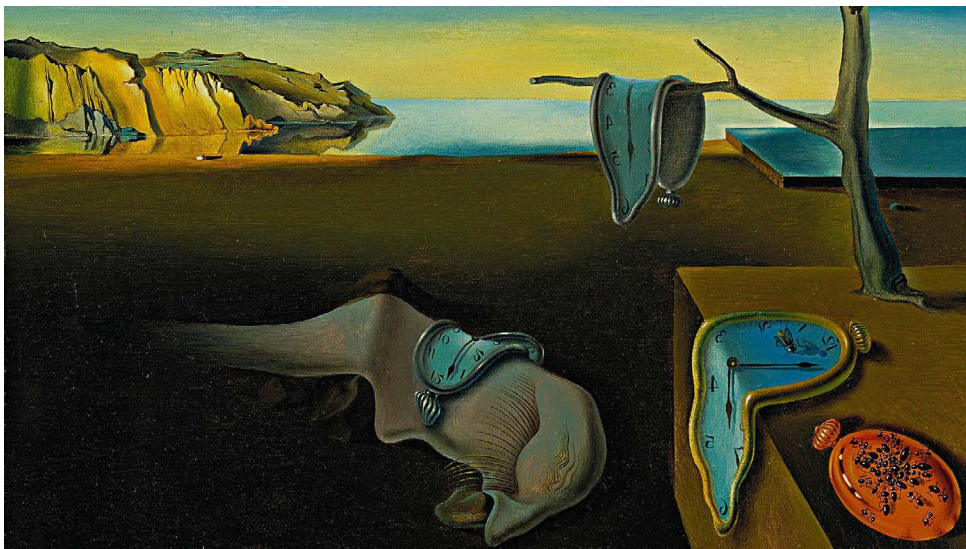
Sirreālisms, kas radās 1920. gados, centās atklāt zemapziņas spēku, pievēršoties sapņainiem tēliem, negaidītiem pretstatījumiem un absurdam. Sirreālisma māksla izaicina realitāti un pēta fantāzijas, ilūzijas un paradoksu tēmas.

Galvenās īpašības

Sapņainie tēli: Sirreālistiskais dizains bieži ietver elementus, kas šķiet ārpus šīs pasaules vai ir sapņaini. Tas var ietvert it kā peldošus objektus, izkropļotas perspektīvas vai neiespējamās ainavas. Piemēram, Salvadora Dalī (Salvador Dalí) darbs "Atmiņas neatlaidība" (The Persistence of Memory) ar kūstošiem pulksteniem ataino laika plūstošo un savādo dabu. Šis darbs bieži tiek izmantots reklāmā un digitālajos medijos, lai radītu iespaidīgus vizuālus tēlus.

Sirreālisti centās mākslā izteikt zemapziņas pasauli, bieži attēlojot ainas, kas līdzinājās sapņiem vai murgiem – tēli bija neloģiski, fantastiski vai dīvaini, nonivelējot robežas tam, ko varētu uzskatīt par "reālu."

Piemērs: Salvadora Dalī darbs "Atmiņas neatlaidība" ar kūstošiem pulksteņiem ir izcils piemērs, kā sirreālā māksla ietekmē dizainu. Šī tehnika bieži tiek izmantota reklāmā vai digitālajā dizainā, lai radītu iespaidīgus vizuālus efektus, kas izaicina realitāti.

Salvadora Dalī darbs "Atmiņas neatlaidība", 1931
Another source: <https://www.youtube.com/watch?v=dHY9mBvIRec&t=113s>

Pretstati un kolāžas: Sirreālisms bieži apvieno nesaistītus objektus, radot negaidītas un pārdomas rosinošas kombinācijas. Dizainā šo tehniku izmanto, lai raisītu emocijas vai ziņkāri. Grafikas dizaineri bieži veido kolāžas no nesaistītiem attēliem, lai radītu drosmīgus un pārsteidzošus kontrastus. Sirreālistiski darbi apvienoja nesaistītus objektus vai figūras negaidītos veidos, veidojot dīvainas vai rotaļīgas kompozīcijas. Pretstati paredzēti, lai pārsteigtu vai provocētu skatītāju, izaicinot tradicionālos uztveres veidus.

Ilūzija un paradokss: Spēlēšanās ar optiskām ilūzijām un

paradoksiem izjauc skatītāja ierastās uztveres robežas un pārsteidz ar negaidītu redzējumu. Sirreālistiskais dizains arhitektūrā un interjerā var ietvert neiespējamās struktūras vai Morisa Kornēlija Ešera (Maurits Cornelis Escher) stilā radītas vizuālas ilūzijas, piemēram, bezgalīgas kāpnes vai savstarpēji neloģiski savienoti tilti, kas rada brīnuma un neticības sajūtu. Šī metode ietvēra mākslas radīšanu bez apzinātas plānošanas vai kontroles, ļaujot zemapziņai vadīt roku un prātu, tādējādi piekļūstot dziļi slēptām domām un jūtām.

Fantāzija un absurds: Produktu un modes dizainā sirreālisms izpaužas kā fantastiskas vai rotaļīgas formas. Dalī "Omāru telefons" (Lobster Telephone) un "Mejas Vestas lūpu dīvāns" (Mae West Lips Sofa) ir ikoniski sirreālistisko objektu piemēri, kas apvieno mākslu un dizainu negaidītos veidos, provocējot domas un diskusijas. Pazīstami objekti bieži tika izkropļoti, pārspīlēti vai ievietoti neparastā kontekstā, pārvēršot ikdienas realitāti par kaut ko dīvainu un noslēpumainu.

Žorža Huņē, (Georges Hugnet),
"Mūsdienu enerģija"
(L'Energie Moderne, 1938)
<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/265177>

Dalī "Omāru telefons", 1938

"Omāru telefons" ir

negaidīta objektu kombinācija. Dalī uzskatīja, ka šo priekšmetu apvienojums var atklāt slepenas vēlmes. Viņam gan omāri, gan telefoni asociējās ar seksualitāti. Šis darbs ir klasisks sirreālistiska objekta piemērs, jo sirreālisti veicināja ideju, ka māksla var atspoguļot zemapziņas noslēpumus.

Salvadors Dalī, "Omāra telefons", 1938

Source: <https://www.tate.org.uk/art/artworks/dali-lobster-telephone-t03257>

Salvadora Dalī un Edvarda Džeimsa veidotais "Mejas Vestas lūpu dīvāns" (1935)

Spilgti sarkanā dīvāna formas iedvesmas avots ir aktrises Mejas Vestas lūpas. Interjera objekts ir viens no slavenākajiem sirreālistiskās mēbeļu mākslas darbiem.

Salvadors Dalī un Edvards Džeimss, "Mejas Vestas lūpu dīvāns", 1935

<https://www.vam.ac.uk/articles/a-surrealist-sofa-by-salvador-dali-C3AD-and-edward-james>

Ievērojami mākslinieki

Salvadors Dalī

(Salvador Dalí, 1904–1989)

Viens no slavenākajiem sirreālistiem, Dalī pazīstams ar savu precīzo gleznošanas tehniku un savdabīgiem sapņainajiem tēliem. Viņa darbi, piemēram, "Atmiņas noturība", ir papildīti ar kūstošiem pulksteņiem, dīvainām ainavām un deformētām figūrām.

Renē Magrits

(René Magritte, 1898–1967)

Magrita sirreālists bija intelektuāls, pievēršot lielāku uzmanību uztveres un realitātes neskaidrībai. Slaveni darbi, piemēram, "Cilvēka dēls" (The Son of Man, 1964) un "Attēlu nodevība" (The Treachery of Images, 1929), attēlo ikdienišķus objektus noslēpumainā veidā.

Makss Ernsts

(Max Ernst, 1891–1976)

Svarīga figūra gan dadaisma, gan sirreālisma kustībā. Ernsts izmantoja tādas tehnikas kā frotāžu (berzējumu) un kolāžu, lai radītu dīvainas, sapņainas kompozīcijas. Viņa darbi bieži pēta zemapziņu, attēlojot fantastiskus un groteskus tēlus.

Žoans Miro

(Joan Miró, 1893–1983)

Lai arī viņa agrīnie darbi bija balstīti kubismā un abstrakcijā, vēlāk Miro pievienojās sirreālismam. Viņa gleznas, kas papildītas ar biomorfām formām un rotaļīgu abstrakciju, izraisa bērnišķīga brīnuma un iztēles lidojuma sajūtu.

Mens Rejs

(Man Ray, 1890–1976)

Amerikāņu mākslinieks, kurš cieši saistīts ar sirreālisma kustību. Mens Rejs pazīstams ar savām inovatīvajām fotogrāfijas tehnikām un sirreālu tēlu izmantošanu fotogrāfijā.

Elza Skjaparelli

(Elsa Schiaparelli, 1890–1973)

Itāļu modes dizainere Elza Skjaparelli bija viena no ievērojamākajām personām, kas ieviesa sirreālistu māksliniekiem, piemēram, Salvadoru Dalī un Žanu Kokto (Jean Cocteau), Skjaparelli radīja dizainus ar rotaļīgiem un sapņainiem elementiem.

Omāra kleita

(radīta kopā ar Salvadoru Dalī) bija rotāta ar lielu omāra attēlu priekšpusē, apvienojot mākslu un modi sirreālā veidā.

Elza Skjaparelli,
"Omāra vakarkleita", 1937

Elzas Skjaparelli **Kurpes cepure** radīta sadarbībā ar Salvadoru Dalī. Tā atgādināja otrādi apgrieztu apavu, apvienojot humoru un sirreālisma absurdu modē.

Elza Skjaparelli,
"Kurpes cepure", 1937

Itāļu modes dizainere **Elza Skjaparelli** sadarbojās ar sirreālisma māksliniekiem, piemēram, Salvadoru Dalī, radot ikoniskus darbus, piemēram, "Omāra kleitu" un "Kurpes cepuri", ieviešot sapņainus un absurdus elementus modes pasaulē, demonstrējot sirreālisma rotaļīgās un iztēles bagātās iespējas apģērbu dizainā.

Abstraktais ekspresionisms dizainā

Abstraktais ekspresionisms radās 20. gadsimta vidū. Tas uzsvēra spontānumu, emocijas, krāsas un žestus, koncentrējoties vairāk uz radīšanas procesu, nevis uz reāliem attēlojumiem. Šī kustība atstāja nozīmīgu ietekmi dizainā, izpaužoties šādos veidos:

Drosmīga, izteiksmīga krāsu izmantošana. Abstraktais ekspresionisms mudināja dizainerus izmantot spilgtas, drosmīgas krāsu paletes, lai raisītu spēcīgas emocijas un radītu iespaidīgus naratīvus. Šī ietekme redzama grafikas dizaina plakātos, kuros tiek izmantoti plaši krāsu laukumi, dinamiski otas vilcieni un neregulāras formas, lai radītu emocionālu iespaidu, nevis sniegtu konkrētu vēstījumu.

Brīvi otas triepieni. Dizaineri izmantoja spontānus, ar roku veidotus rakstus, neregulārus ornamentus vai gleznainas tekstūras, lai piešķirtu darbiem gan pirmatnīgumu gan enerģiju. Šādu pieeju iedvesmojuši abstraktā ekspresionisma mākslinieku, piemēram, Džeksona Poloka (Jackson Pollock) un Vilema de Kūninga (Willem de Kooning) darbi ar brīviem otas triepieniem, uzsverot fizisko gleznošanas procesu. Līdzīga pieeja izpaužas plakātu, tīmekļa vietņu vai grāmatu vākos dizainos, kuros redzami spontāni otas triepieni vai krāsu šļakatas.

Nereprezentatīvas formas. Abstraktais ekspresionisms dizainā noraida skaidri definētas formas, aizstājot tās ar organiskiem, plūstošiem un neparedzamiem elementiem. Piemēram, mēbeļu dizainā var atteikties no simetrijas un lineārām formām, izvēloties plūstošas, amorfas formas, kas rada kustības un brīvības sajūtu.

Emocionāli orientēts dizains. Abstraktā ekspresionisma iedvesmotie dizaini cenšas izsaukt spēcīgas emocionālas reakcijas caur vizuālo intensitāti, nevis konkrētiem attēliem. Šī pieeja redzama mūzikas albumu vāciņos vai digitālajos mākslas darbos, kur haotiskas, virpuļojošas kompozīcijas atspoguļo mūzikas intensitāti vai tajā slēptās emocijas.

Abstraktais ekspresionisms mākslā

Abstraktais ekspresionisms bija revolucionāra kustība, kas radās pēc Otrā pasaules kara Amerikas Savienotajās Valstīs, uzsverot emocionālu izpausmi, spontanitāti un atkāpšanos no tradicionālajām reprezentācijas formām. Džeksons Poloks, Vilems de Kūnings un Marks Rotko bija trīs no visietekmīgākajiem šīs kustības māksliniekiem. Katrs no viņiem piedāvāja unikālu pieeju emociju, formu un krāsu izpētē. Viņu darbi ne tikai veidoja abstrakto ekspresionismu, bet arī atstāja paliekošu ietekmi uz mūsdienu mākslu un dizainu.

Džeksons Poloks (Jackson Pollock, 1912–1956)

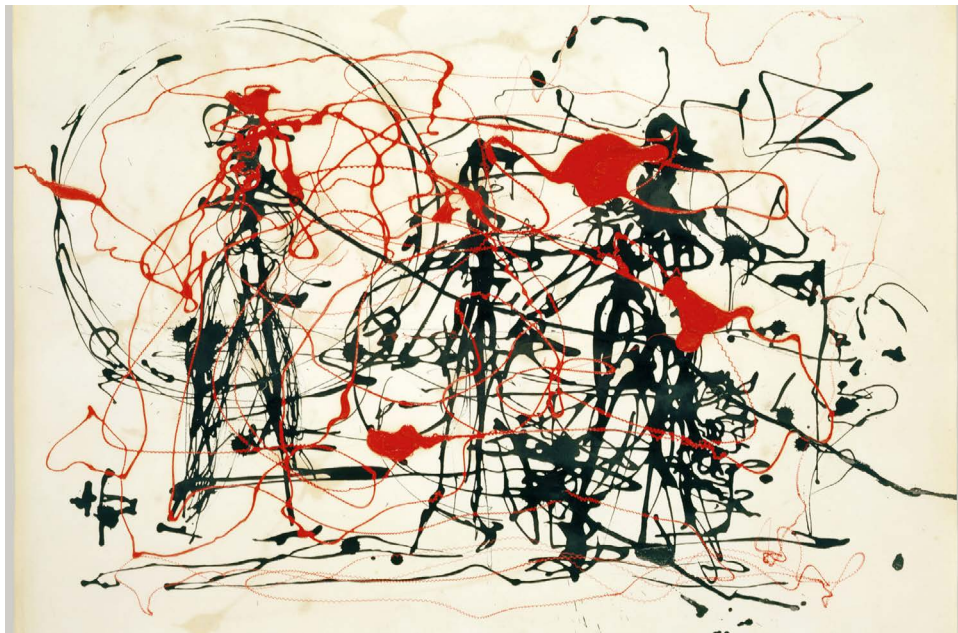
Džeksons Poloks ir plaši atzīts par savu inovatīvo pilienu gleznošanas tehniku, kas ietvēra krāsas pilēšanu vai šļakstīšanu uz audekla, kas novietots uz zemes. Viņa metode, ko bieži dēvē par darbības gleznošanu, uzsvēra pašu gleznošanas fizisko aktu, pārvēršot procesu par izpausmes un kustības performanci.

Galvenās tehnikas. Poloka gleznošanas stils ietvēra spontānus žestus un plūstošas, straujas kustības, radot sarežģītas krāsu kārtas. Viņa tehniku ietekmēja sirreālisma automātiskā zīmēšana, kas māksliniekus veicināja atbrīvoties no kontroles un ļaut apziņas impulsu vadīt viņu darbu.

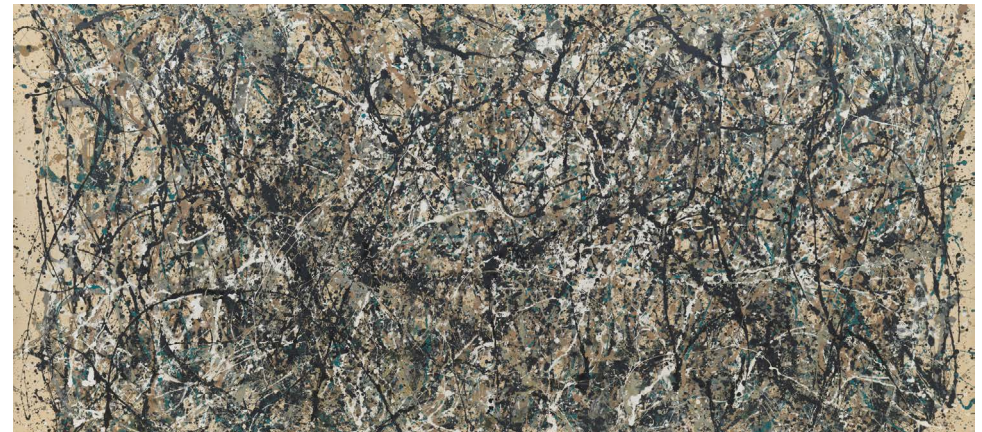
Slavenākie darbi. "Viens: numurs 31" (One: Number 31, 1950) ir viens no Poloka ikoniskākajiem darbiem, kas iemieso haotisko enerģiju un slāņainu sarežģītību.

Mākslinieciskā filozofija. Poloks uzskatīja, ka viņa māksla ir veids, kā savienoties ar primitīviem, neapzinātiem impulsiem. Viņš ticēja, ka gleznošanas akts ir mākslinieka iekšējās pasaules un emociju izpausme.

Mantojums. Poloks atkāpās no tradicionālās gleznošanas un lika pamatus eksperimentālai, uz procesu orientētai, pieejai mākslā. Viņa ietekme izplatījās grafikas dizainā un vizuālajās mākslās, īpaši tajās jomās, kurās izmantoti žestikulēti triepieni un spontāna abstrakcija, izraisot spēcīgas emocijas.

Džeksons Poloks, "Bez nosaukuma" (Untitled, ap 1948–1949),
Ņujorka, Metropolitēna mākslas muzejs
<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/482447>

Džeksons Poloks, "Viens: Numurs 31" (One: Number 31, 1950),
Ņujorka, Modernās mākslas muzejs (Museum of Modern Art, MoMA).
<https://www.moma.org/artists/4675>

Villems de Kūnings

(Willem de Kooning, 1904–1997)

Villems de Kūnings bija pazīstams ar savu izteiksmīgo, triepieniem pārbagāto otas triepienu tehniku un dinamisko cilvēka formas izpēti. Atšķirībā no Poloka, de Kūnings savos darbos bieži iekļāva atpazīstamas figūras, īpaši slavenajā sērijā "Sievietes" (Women), kurā apvienota figūrāla attēlošana ar abstrakciju.

Galvenās tehnikas. de Kūninga darbi raksturīgi ar bieziem, agresīviem otas triepieniem un rupju, teksturētu virsmu. Viņa spilgto, slānaino krāsu un ekspansīvās enerģijas klātbūtne piešķir gleznām kustības un neapzinātu emociju sajūtu.

Slavenākie darbi. "Izrakumi" (Excavation, 1950) un "Sieviete I" (Woman I, 1950–52) ir zināmākie viņa gleznošanas stila piemēri – "Sieviete I" attēlo sagrozītu, spēcīgu sieviešu figūru, kas attēlota ar intensīviem otas triepieniem.

Mākslinieciskā filozofija: de Kūnings pieņēmaneparedzamību, bieži pārstrādājot savas gleznas vairākas reizes. Viņš ticēja, ka formas un emocijas jāļauj attīstīties uz audekla, padarot viņa radošo procesu ļoti intuitīvu.

Mantojums: de Kūninga darbs izpludina robežas starp abstrakto un figūrālo mākslu, ietekmējot māksliniekus un dizainerus, kas izpēta organiskās formas un plūdumu. Viņa drosmīgā krāsu un formu izmantošana turpina iedvesmot tādās jomās kā mode un interjera dizains, kur de Kūninga ietekme ir redzama dinamiskās, asimetriskās kompozīcijās.

Vilems de Kūnings, "Izrakumi", Čikāga, Čikāgas Mākslas institūts
(The Art Institute of Chicago).
<https://www.artic.edu/artworks/76244/excavation>

Marks Rotko

(Mark Rothko, 1903–1970)

Marks Rotko piedāvāja atšķirīgu pieeju abstraktajam ekspresionismam, koncentrējoties uz krāsu un formu, nevis kustību un žestiem. Rotko darbi pazīstami ar krāsu laukumu gleznām – lieliem, taisnstūrveida krāsu blokiem, kuri šķietami peld uz audekla. Ar minimālistisko gleznošanas pieeju viņš centās izsaukt dziļas emocionālas reakcijas, izmantojot krāsas kā ceļu uz skatītāja sajūtām.

Galvenās tehnikas. Rotko tehnika ietvēra maigu, miglainu krāsu taisnstūru slāņu veidošanu, radot meditācijas efektu. Viņa gleznas raksturo krāsas piesātinājums un iztrūkstošas kontūras, kas mudina skatītājus uztvert darbu kā ieskaujošu krāsu lauku.

Slavenie darbi. "Nr. 61 (rūsa un zils)" (No. 61 (Rust and Blue), 1953) un "Seagram sienas gleznojumi" (Seagram Murals, 1958–59), ir slaveni darbi, kuros viņš pētījis krāsu emociju valodu. Piemēram, "Seagram sienas gleznojumi" sastāv no dziļām, tumšām krāsām, kas paredzētas, lai radītu drūmu, apcerīgu telpu.

Mākslinieciskā filozofija. Rotko uzskatīja, ka gleznām jābūt ar "pieredzēm", nevis ar objektiem, kas jāapbrīno no attāluma. Viņš redzēja krāsas kā līdzekli, lai komunicētu par eksistenciālām tēmām – traģēdiju, ekstāzi un postu. To apliecina Rotko slavenais citāts: "Man interesē tikai cilvēku pamata emociju izteikšana."

Mantojums. Rotko koncentrēšanās uz krāsu laukumiem ir atstājusi dziļu ietekmi uz mūsdienu mākslu un dizainu. Viņa ietekme redzama interjera dizainā un arhitektūrā, īpaši telpās, kurās izmanto krāsu, lai radītu atmosfēru un emocijas. Rotko darbi pavēra ceļu arī minimālisma mākslai un krāsu lauku glezniecībai, iedrošinot dizainerus izpētīt krāsas un to psiholoģisko ietekmi.

Marks Rotko, "Oranžs un iedeguma tonis" (Orange and Tan, 1954),
Vašingtona, Nacionālā mākslas galerija
<https://www.nga.gov/features/mark-rothko.html>

Secinājums

Sirreālisms un abstrakcionisms ir divas nozīmīgas mākslas kustības, kas radījušas būtisku ietekmi uz mūsdienu mākslu. Sirreālisms izdzēš realitātes robežas, izmantojot sapņainas, fantastiskas un neparastas kompozīcijas, kas ļauj māksliniekiem pētīt zemapziņas pasauli, emocijas un cilvēka netveramo pieredzi, savukārt abstrakcionisms koncentrējas uz formām, krāsu un kompozīcijas spēku, atbrīvojot mākslu no tradicionālā attēlojuma un reprezentācijas saistībām. Tā vietā, lai atspoguļotu konkrētus objektus vai ainavas, abstraktā māksla uzsver tīru izpausmi un mākslinieka iekšējo pasauli.

Kaut arī šīs kustības atšķiras pēc pieejas un mērķiem, abas piedāvā jaunas iespējas radošajai izpausmei, paplašinot mākslas nozīmi un interpretācijas robežas. Sirreālisms atklāj cilvēka zemapziņu un sapņus, kamēr abstrakcionisms izsaka mākslinieka subjektīvās sajūtas un emocijas caur tīru formu un krāsu. Šīs kustības palīdzējušas mainīt mākslas pasauli, atverot durvis jauniem izteiksmes veidiem, pasaules skatījumu un cilvēka pieredzi.

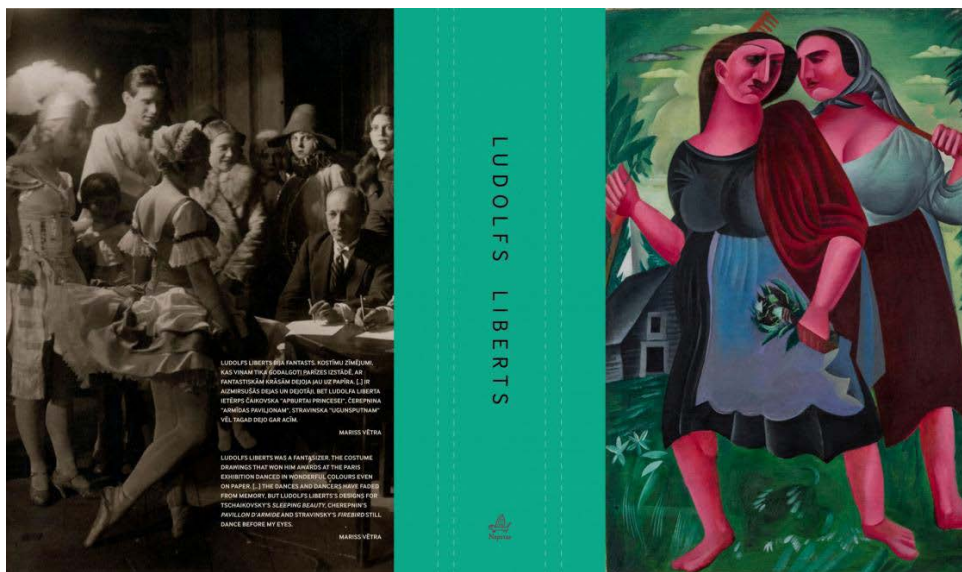
THE CONSPIRACY OF ART

Kā CIP slepeni izmantoja Džeksonu Poloku, lai cīnītos pret auksto karu – <https://youtu.be/lCeM4NOoegs?si=77m0duqWzg3K7lGn>

Sirreālisms Latvijas 20. gadsimta tēlotājmākslā

Sirreālisms Latvijas mākslā neattīstījās 1920. un 1930. gados, taču tā iezīmes parādījās vairāku mākslinieku darbos 1970. un 1980. gados.

Par sirreālisma klātbūtni Latvijā var runāt, sākot ar 1970. gadiem. **Ludolfs Liberts** 1923. gadā radīja divus portretus – abi ir vīriešu portreti, kuros parādās nelielas sirreālisma iezīmes. Tomēr šie elementi ir nejauši un eksperimentāli.

Mākslas albuma vāks, Ludolfs Liberts

Tie bija tikai atsevišķi gadījumi atsevišķu mākslinieku daiļradē. Šajā laikā Latvijas māksliniekus vairāk interesēja kubisms un ekspresionisms, kas bija dominējošie mākslas virzieni.

Okupācijas laikā, 1950. un 1960. gados, šo terminu nevarēja lietot, jo sirreālisms, līdzās visai abstraktai mākslai, tika klasificēts kā Rietumu ideoloģijas izpausme. Tajā pašā laikā mākslā parādījās zinātnes tēma. Sākoties kosmosa izpētei, šī tēma kļuva arvien izteiktāka arī mākslā.

1975. gadā planetārijā, kas mūsdienās ir Pareizticīgo katedrāle (Rīga), notika pirmā izstāde "Zinātne un zinātniskā fantastika". Tieši šajā izstādē sirreālisms mākslā burtiski uzsprāga un uzplauka, īpaši grafikā. Kopumā notika trīs šādas izstādes – 1975., 1977. un 1979. gadā. Var teikt, ka zinātnes tēma ļoti labi sasaucās ar komunistu ideoloģiju, jo īpaši ar zinātniskajiem sasniegumiem un kosmosa izpēti, taču mākslinieki darbos iekļāva arī personiskos motīvus un idejas.

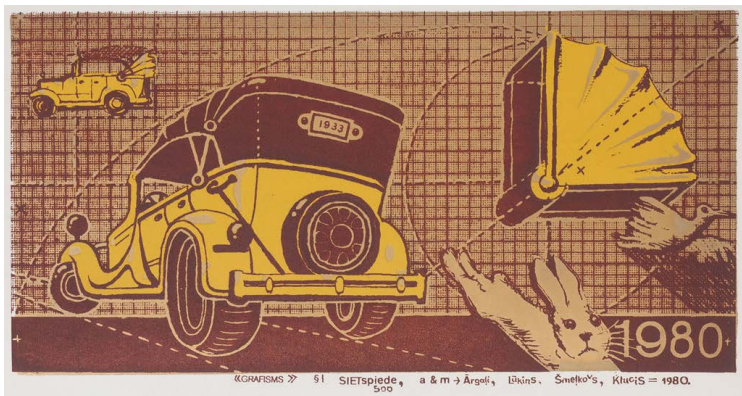
Latvijas sirreālismu, sākot no 1970. gadiem, varētu dēvēt par maigo sirreālismu – mākslinieki īpaši pievērsās formai: reālistiski attēloti elementi kombinēti neiespējamās kompozīcijās, daži tēli tika atkārtoti un radītas attēlu metamorfozes. 1970. gados sirreālistiskajā grafikā darbojās daudzi mākslinieki.

Ilmārs Blumbergs savos darbos attīstīja izteikti eksistenciālu noskaņu, bieži attēlojot cilvēka figūru bez sejas. Viņa mākslā parādās cilvēka un dabas saplūšana – cilvēks-kaļns, cilvēks-vilnis, cilvēks-putns un formas piedzīvo pārvērtības. **Lolitas Zitmanes** darbos dominē plašums, radot noslēpumainu un mistisku noskaņu viņas mākslas darbu sērijās. **Māra Rikmane** radošajā darbībā izmantojusi sirreālistiskas izteiksmes tehnikas. **Artūram Ņikitinam** ir vairāki klusās dabas darbi, kuros objekti pārvēršas fantastiskās biomorfās vai bioloģiskās formās. **Māris Ārgalis** ir viens no nozīmīgākajiem māksliniekiem, kura vārds īpaši jāizceļ, runājot par sirreālismu Latvijas mākslā.

Māris Ārgalis izcēlās ar sapņainām, psiholoģiski piesātinātām kompozīcijām, kurās realitāte saplūda ar fantastiskiem elementiem.

Pašportrets
1978, papīrs, litogrāfija, zīmulis, ogle, 85×63 cm

Māris Ārgalis, Grafika 1, 1980, papīrs, sietspiede, 20×30 cm

Avoti:

Latvijas Nacionālais mākslas muzejs. (n.d.). Mākslas deko hipnotiskā spožuma izstāde.

legūts no <https://lnmm.gov.lv/en/latvian-national-museum-of-art/exhibitions/the-hypnotic-brilliance-of-art-deco-529>

Latvijas Radio 1. (2023). Elita Ansone: Latviešu māksla simtgadi neizdotos sirreālismam atzīt par savējo.

legūts no <https://lr1.lsm.lv/lv/raksts/kulturas-rondo/elita-ansone-latviesu-maksla-simtgadi-neizdotos-sirrealismam-atz-194860/>

Latvijas Nacionālā enciklopēdija. (n.d.). Sirreālisms tēlotājā mākslā.

legūts no <https://enciklopedija.lv/skirklis/154230-sirre%C4%81lisms,-t%C4%93lot%C4%81j%C4%81-m%C4%81kl%C4%81>

Čehijas sirreālisma izcelsme

Čehijas sirreālisms ir unikāla un nozīmīga plašākās sirreālisma kustības daļa Eiropā ar bagātīgu tradīciju, kas radās 20. gadsimta sākumā. Čehijas sirreālisti dziļi iesaistījās starptautiskajā sirreālisma kustībā, vienlaikus atspoguļojot Čehoslovākijas īpašo sociālo, politisko un kultūras vidi. Sirreālisms Čehijas kontekstā, īpaši 20. gadsimta 30. gados un pēc Otrā pasaules kara, nebija tikai mākslinieciska izpausme, bet arī intelektuālās un politiskās pretestības forma.

Sirreālisms Čehoslovākijā ienāca 20. gadsimta 30. gados, laikā, kad valsts piedzīvoja strauju modernizāciju, politisko nestabilitāti un autoritārisma uzplaukumu visā Eiropā. Sirreālisma kustība Čehoslovākijā kļuva populāra pēc Andrē Bretona (André Breton) "Sirreālisma manifesta" publicēšanas. Čehijas mākslinieki un intelektuāļi sāka uzturēt sakarus ar Bretonu un citiem sirreālistiem Parīzē, kas palīdzēja nostiprināt sirreālismu kā ietekmīgu kustību Čehijas kultūrā.

Dibinātāji un grupas

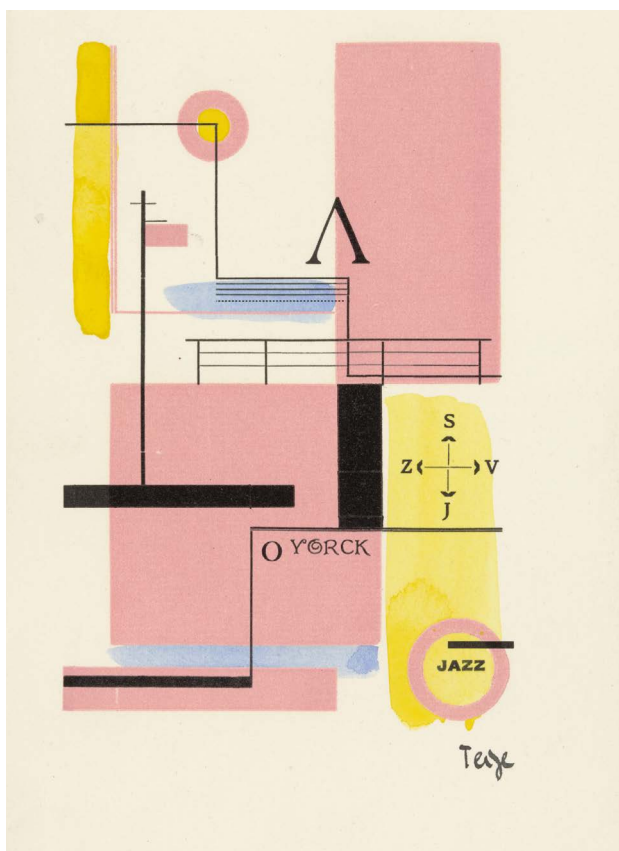
"Devjetsil" un poētisms (sirreālisma priekšteči)

Pirms sirreālisms kļuva populārs Čehoslovākijā, nozīmīgu ietekmi atstāja grupa "Devjetsil" (Devětsil), kas dibināta 1920. gadā un veicināja avangarda ideju ieviešanu Čehijas mākslā. Ar sirreālismu cieši saistītais poētisms koncentrējās uz precīgas un atbrīvojošas mākslas radīšanu, akcentējot iztēli, spontanitāti un rotaļīgumu. Šī tendence kalpoja par sirreālisma priekšteci reģionā, apvienojot dzeju, vizuālo mākslu un performanci.

Karels Teige

(Karel Teige, 1900–1951)

Karels Teige bija ievērojama personība Čehijas sirreālisma un avangarda mākslas attīstībā. Viņš darbojās kā teorētiķis, kritiķis un mākslinieks, palīdzot ieviest sirreālisma idejas Čehijas mākslā un kultūrā. Teige uzturēja ciešus kontaktus ar Parīzes sirreālistu kustību un būtiski ietekmēja Čehijas sirreālisma domas attīstību. Viņa darbi pētīja arhitektūras, dzejas un vizuālās mākslas mijiedarbību.

Karels Teige, "Kompozīcija ar tipogrāfisku elementu"
(Composition with Typographic Element, 1928),
Modernās mākslas muzejs (MoMA).
<https://www.moma.org/collection/works/75086>

Čehijas sirreālistu grupa (1934)

Oficiāli dibināta 1934. gadā, Čehijas sirreālistu grupa kļuva par sirreālisma kustības centru valstī. Grupā apvienojās vizuālās mākslas pārstāvji, rakstnieki, dzejnieki un intelektuāļi, kurus vienoja kopīgā apņemšanās izpētīt zemapziņu, iracionālo un sapņaino. Šīs grupas vadošās personības bija Tojēna (Toyen), Jindrihs Štirskis (Jindřich Štyrský) un Vítězslavs Nezvals (Vítězslav Nezval).

Ievērojamākie Čehijas sirreālisma mākslinieki

Tojēna (Marija Čermínova) (Toyen (Marie Čermínová), 1902–1980)

Viena no nozīmīgākajiem sirreālisma māksliniecēm Čehoslovākijā. Tojēnas darbi izceļas ar noslēpumainu un bieži vien erotisku saturu. Viņas dzimumidentitātes plūstošā daba un inovatīvā vizuālā valoda padarīja Tojēnu par unikālu balsi sirreālisma kustībā. Viņas gleznas, piemēram, "Meža vēstījums" (The Message of the Forest, 1936), bieži vien attēlo sapņainas ainavas un sirreālistiskas, spokainas noskaņas.

Tojēna, "Meža vēstījums" (The Message of the Forest, 1936).
<https://www.nationalgalleries.org/art-and-artists/156267>

Jindrihs Štirskis (Jindřich Štyrský, 1899–1942)

A painter, poet, and photographer, Štyrský played a key role in introducing surrealism to Czech art. Alongside Toyen, he developed the concept of artificialism, which blended abstraction and surrealist thought. His work was deeply influenced by dreams, eroticism, and the exploration of inner psychological states.

Jindrihs Štirskis, "No mana dienasgrāmatas" (From My Diary, 1933),
Prāgas Nacionālā galerija (National Gallery Prague).
https://sbirky.ngprague.cz/en/dielo/CZE:NG.O_3500

Vítězslav Nezval

(Vítězslav Nezval, 1900–1958)

Dzejnieks un viens no Čehijas sirreālistu grupas līdzdibinātājiem. Viņš būtiski veicināja sirreālisma popularitāti Čehoslovākijā, īpaši ar savu dzeju, kas bieži apvienoja politiskus komentārus ar sirreālisma estētiku. Nezvalš uzturēja saraksti ar Andrē Bretonu un bija nozīmīga saikne starp Čehijas un Francijas sirreālistiem.

Emīls Fila

(Emil Filla, 1882–1953)

Lai gan sākotnēji saistīts ar kubismu, Fila vēlākajos darbos ietekmējās no sirreālisma idejām. Viņa darbos apvienojās abstraktas formas ar simbolisku un mitoloģisku saturu, iemiesojot sirreālisma ideālus par bezapziņu un iracionālo.

Emils Fila, "Klusā daba ar mandolīnu" (Still Life with a Mandoline, 1932), "Gold" galerija
<https://www.galeriekodl.cz/en/polozka/3965/>

Tēmas un raksturiezīmes čehu sirreālisma mākslā

Čehu sirreālisms pārņēma daudzus no plašākā sirreālisma kustības pamattēliem, piemēram, sapņus, bezapziņu un iracionālas kontrastējošas attēlu kombinācijas, taču tajā pašā laikā tas attīstīja arī savas unikālās iezīmes.

Politiskā pretestība

Nemot vērā Čehoslovākijas sarežģīto politisko vēsturi, tostarp fašisma uzplaukumu 1930. gados, nacistu okupāciju Otrā pasaules kara laikā un vēlāk komunistiskā režīma uzspiešanu, sirreālisms bieži vien kļuva par politiskās pretestības formu. Čehu sirreālisti izmantoja sapņu tēlus un iracionalitāti, lai kritizētu autoritāros režīmus un paustu savu nostāju pret politisko apspiešanu.

Erotika un ķermenis

Čehu sirreālisti bieži pievērsās seksualitātes un erotikas tēmām savos darbos, iedvesmojoties no Freida idejām, kas bija centrāla sirreālisma filozofijā. Īpaši Tojēna un Štīrskis bija pazīstami ar darbiem, kas atspoguļoja erotiku un cilvēka uzvedību virzošās zemapziņas vēlmēs.

Dzeja un vizuālā māksla

Čehu sirreālisms izcēlās ar ciešo saikni starp dzeju un vizuālo mākslu. Daudzi sirreālisti vienlaikus bija gan dzejnieki, gan gleznotāji, bieži apvienojot šīs disciplīnas un radot multimediju darbus, kas lauza tradicionālās mākslas robežas. Šī formu saplūšana īpaši izpaudās mākslas virzienā "mākslīgums", ko izveidoja Štirskis un Tojēna.

Čehu mitoloģija un folklorā

Čehu sirreālistu mākslinieki iedvesmojās arī no vietējās folkloras un mitoloģijas, iekļaujot šo avotu tēmas savos sapņainajos darbos. Tas piešķīra viņu mākslai unikālu čehu raksturu, kas atšķīrās no franču sirreālistu darbiem, kuri bija vairāk orientēti uz urbāno vidi.

Čehu sirreālisma mantojums un ietekme

Sirreālisms un komunistiskā cenzūra

Pēc Otrā pasaules kara un komunistiskā režīma nostiprināšanās Čehoslovākijā 1948. gadā čehu sirreālisma kustība tika smagi apspiesta. Sociālistiskais reālisms kļuva par oficiālo mākslas stilu un daudzi sirreālistu mākslinieki tika marginalizēti vai cenzēti. Tomēr čehu sirreālisms saglabājās pagrīdē un tā idejas turpināja ietekmēt disidentu intelektuāļus un māksliniekus.

Pēckara un laikmetīgā ietekme

20. gadsimta otrajā pusē čehu sirreālisms atkal kļuva par nozīmīgu spēku valsts kultūras pretošanās kustībā pret padomju stila komunismu. Mākslinieki, piemēram, Jans Švankmajers, filmu režisors un vizuālais mākslinieks, kļuva starptautiski pazīstami ar savām sirreālajām filmām un animācijām, kurās apvienoti tumšais humors, absurds un sapņainas sekvences.

Jans Švankmajers (Jan Švankmajer)

Iespējams, slavenākā laikmetīgā personība, kas saistīta ar čehu sirreālismu, ir Jans Švankmajers. Viņa darbi, īpaši animācijas filmas, pēta groteskas, sapņu un zemapziņas tēmas. Tādas filmas kā "Alise" (Alice, 1988) un "Baudas sazvērnieki" (Conspirators of Pleasure, 1996) izceļas ar sirreālām, taustāmām vizuālajām detaļām un tumši absurdo noskaņām.

Secinājums

Čehu sirreālisms ir būtiska 20. gadsimta sirreālistiskās mākslas daļa, ko raksturo ciešā saikne ar dzeju, unikālais erotikas, folkloras un sapņainās tēlainības apvienojums, un tas viss kā pretestība autoritārisma. Neraugoties uz politiskajiem izaicinājumiem, tādi mākslinieki kā Tojēna, Štirskis un vēlāk Jans Švankmajers, veicināja paliekošu sirreālisma tradīciju, kas joprojām iedvesmo un rezonē mūsdienās.

Atsauču saraksts

Mākslinieku darbi un muzeju kolekcijas

- / Dalī, S. (1931). Atmiņas noturība [Glezna]. Modernās mākslas muzejs, Ņujorka, ASV. legūts no <https://www.moma.org/artists/1366>
- / Dalī, S. (1938). Omāra telefons [Skulptūra]. Teita Modernās mākslas galerija, Londona, Lielbritānija. legūts no <https://www.tate.org.uk/art/artworks/dali-lobster-telephone-t03257>
- / Dalī, S., & Džeimss, E. (1935). Mejas Vestas lūpu dīvāns [Mēbele]. Viktorijas un Alberta muzejs, Londona, Lielbritānija. legūts no <https://www.vam.ac.uk/articles/a-surrealist-sofa-by-salvador-dal%C3%AD-and-edward-james>
- / Polloks, Dž. (1950). Viens: Skaitlis 31 [Glezna]. Modernās mākslas muzejs, Ņujorka, ASV. legūts no <https://www.moma.org/artists/4675>

- / Rotko, M. (1954). Oranžs un iedeguma tonis [Glezna]. Nacionālā mākslas galerija, Vašingtona, ASV. legūts no <https://www.nga.gov/features/mark-rothko.html>
- / de Kūnings, V. (1950). Izrakumi [Glezna]. Čikāgas Mākslas institūts, Čikāga, ASV. legūts no <https://www.artic.edu/artworks/76244/excavation>
- / Huņē, Ž. (1938). Mūsdienu enerģija [Kolāža]. Metropolitēna mākslas muzejs, Ņujorka, ASV. legūts no <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/265177>
- / Teige, K. (1928). Kompozīcija ar tipogrāfiskiem elementiem [Mākslas darbs]. Modernās mākslas muzejs, Ņujorka, ASV. legūts no <https://www.moma.org/collection/works/75086>
- / Tojēna (Marija Čermīnova). (1936). Meža vēstījums [Glezna]. Skotijas Nacionālās galerijas. legūts no <https://www.nationalgalleries.org/art-and-artists/156267>
- / Štirskis, J. (1933). No mana dienasgrāmatas [Glezna]. Prāgas Nacionālā galerija. legūts no https://sbirky.ngprague.cz/en/dielo/CZE:NG.O_3500
- / Fila, E. (1932). Klusā daba ar mandolīnu [Glezna]. Prāgas pilsētas galerija.

Filmas un video materiāli

- / Bunjuelis, L. (1929). Andalūzijas suns [Filma]. Francija.
- / YouTube. (n.d.). Kā CIP slepeni izmantoja Džeksonu Polloku aukstā kara laikā. legūts no <https://youtu.be/ICeM4NOoegs?si=77m0duqWzg3K7IGn>

Uzdevumi

1. Radošā rakstīšana: Sirreālistiskā stāstījuma veidošana

Uzdevums: Audzēkņiem tiek piedāvāts uzrakstīt sirreālistisku stāstu, iedvesmojoties no sirreālisma principiem. Ieteicams iekļaut sapņainus attēlus, negaidītas pretējas kombinācijas un fantāzijas elementus.

Uzdevums:

Piedāvājiert audzēkņiem sirreālistiskus mākslas darbus (piemēram, Salvador Dalī "Atmiņas noturība") un lūdziet viņus izveidot stāstu, kas izskaidro ainu vai emocijas, ko tā rada.

Izmantojiet automātisko rakstīšanu (sirreālistisku tehniku), lai veicinātu studentus rakstīt bez apstāšanās 10 minūtes, iegūstot spontānās domas un attēlus.

Mērķis: Veicināt radošumu un vārdu krājumu, vienlaikus mācoties pārvarēt tradicionālās stāstījuma formas.

2. Izveidojiet savu sirreālo objektu

Uzdevums: Audzēkņiem jāizstrādā sirreāls objekts (piemēram, Dalī "Omāru telefons") un jāuzraksta apraksts, kā tas izaicina funkcionalitāti vai realitāti.

Uzdevums:

Lūdziet audzēkņiem uzzīmēt sirreālu objektu, apvienojot divus nesavienojamus priekšmetus (piemēram, krēslu ar spārniem, pulksteni, kas veidots no mākoņiem).

Lūdziet viņiem uzrakstīt 200 vārdu skaidrojumu par objekta mērķi un to, ko tas simbolizē, iedvesmojoties no sirreālistiskās tehnikas, apvienojot negaidītus elementus.

Mērķis: Veicināt aprakstošo rakstīšanu un radošo domāšanu, vienlaikus pētot mākslas un funkcionalitātes saskares punktus.

3. Debates

Diskusija: Sirreālisms pret abstrakto ekspresionismu

Uzdevums: Iedaliet klasi divās grupās – viena pārstāv sirreālismu, otra – abstrakto ekspresionismu. Audzēkņiem jādiskutē, kurai kustībai ir lielāka ietekme uz mūsdienu dizainu.

Uzdevums:

Katram grupai jāpēta piešķirtā mākslas virziena kustība, koncentrējoties uz tās galvenajām iezīmēm, slaveniem darbiem un ietekmi uz dizainu un kultūru.

Diskusijas laikā audzēkņiem būs jāizstrādā argumenti, pretargumenti un jāapkopo savi punkti, izmantojot formālas valodas struktūras.

Mērķis: Uzlabot runāšanas, klausīšanās un pārliecināšanas valodas prasmes, vienlaikus padziļinot izpratni par abām kustībām.

4. Mākslas kritikas uzdevums

Uzdevums: Audzēkņiem jāanalizē gan sirreālistiskie, gan abstraktā ekspresionisma mākslas darbi un jāsalīdzina tos pēc tēmām, krāsu izmantošanas un emocionālā iespaida.

Uzdevums:

Piedāvājiert audzēkņiem mākslas darbus no abām kustībām (piemēram, Dalī "Atmiņas noturība" un Poloks "Viens: numurs 31").

Lūdziet audzēkņiem uzrakstīt salīdzinošu eseju, koncentrējoties uz to, kā katra kustība izsaka idejas par realitāti, emocijām vai zemapziņu.

Mērķis: Attīstīt kritiskās domāšanas, eseju rakstīšanas un salīdzinošās analīzes prasmes.

5. Sirreālisma kolāža un apraksts

Uzdevums: Grupu darbs – audzēkņiem jāizveido sirreāla kolāža no žurnālu izgriezumiem, sajaucot nesavienojamus objektus, lai radītu kaut ko dīvainu un sapņainu. Pēc tam jāraksta kopīgs apraksts par mākslas darbu.

Uzdevums:

Pēc kolāžas izveides katrai grupai jāuzraksta sirreālistiskā stila dzejolis vai aprakstošs teksts par viņu mākslas darbu jēgu, iekļaujot metaforas un simbolisku valodu.

Iespējama katras grupas prezentācija ar stāstījumu un attēlu demonstrēšanu.

Mērķis: Veicināt sadarbību, radošo rakstīšanu un simboliskās valodas interpretāciju.

6. Emociju izpēte caur abstrakto ekspresionismu

Uzdevums: Audzēkņiem jāizveido rakstu darbs, kas izsaka emociju (piemēram, dusmas, prieks, apjukums), izmantojot abstraktā ekspresionisma tehnikas – pievēršoties izteismīgai, emocionālai valodai, nevis tiešai aprakstīšanai.

Uzdevums:

Apspriet kā abstraktā ekspresionisma darbos emocijas tiek izteiktas krāsās un formās.

Lūdziet audzēkņiem uzrakstīt dzejoli vai īsu fragmentu, izmantojot abstraktu valodu un spilgtas metaforas, lai izteiktu emociju, izvairoties no tiešas atsauces uz pašu emociju.

Mērķis: Veicināt audzēkņus izpētīt abstraktu valodu, metaforas un sensorās detaļas, lai izteiktu sajūtas.

7. Reklāmas kampaņas izstrāde, izmantojot sirreālismu

Uzdevums: Audzēkņiem jāizstrādā reklāmas kampaņa, kas izmanto sirreālisma principus, lai popularizētu produktu (piemēram, viedtālruni, mēbeli vai modes preci).

Uzdevums:

Lūdziet audzēkņiem domāt, kā reklāmā izmantot sirreālistiskas tehnikas, piemēram, dīvainas kombinācijas, fantāziju un optiskās ilūzijas.

Audzēkņi uzraksta saukli un 300 vārdu piedāvājumu, izskaidrojot, kā sirreālistiskie elementi viņu dizainā pievērsīs uzmanību un nodos ziņu.

Mērķis: Apvienot radošo un pārliecinošo rakstīšanu, vienlaikus mācot audzēkņiem vizuālo un verbālo komunikāciju mārketiņā.

8. Slaveno modes dizainu analīze: Skjaparelli un sirreālisms

Uzdevums: Audzēkņiem jāveic pētījums par Elzas Skjaparelli sadarbību ar sirreālistu māksliniekiem (piemēram, "Omāra kleita") un jāuzraksta ziņojums par to, kā sirreālisms ietekmēja modes industriju.

Uzdevums:

Piedāvājiēt audzēkņiem Skjaparelli sirreālistiskās modes izstrādājumu piemērus. Viņiem jāuzraksta īss pētnieciskais ziņojums, analizējot, kā sirreālistiskās mākslas principi (absurds, fantāzija, sapņainie attēli) pielietoti viņas dizainos.

Lūdziet audzēkņiem prezentēt savus atklājumus klasē, izskaidrojot, kā māksla un mode savijas viņas darbos.

Mērķis: Mācīt audzēkņiem veikt pētījumus, sintezēt informāciju un prezentēt atklājumus gan rakstiski, gan mutiski.

9. Sirreālisms vai abstrakts? Interaktīvā prezentācija

Uzdevums: Grupu darbs – audzēkņiem jāizveido prezentācija, kas māca pārējiem audzēkņiem par galvenajām atšķirībām starp sirreālismu un abstrakto ekspresionismu dizainā.

Uzdevums:

Katra grupa sagatavo visaptverošu prezentāciju, kurā iekļauti attēli, video un dizaina piemēri (plakāti, interjeri, mode utt.), kas ietekmē abas kustības.

Prezentācijai jānoslēdzas ar interaktīvu viktorīnu vai aktivitāti, kurā skolēniem jānosaka, vai konkrēti dizaini vai mākslas darbi pieder sirreālismam vai abstraktajam ekspresionismam.

Mērķis: Uzlabot sadarbības, pētniecības un publiskās uzstāšanās prasmes, vienlaikus stiprinot audzēkņu izpratni par abām mākslas kustībām.

Šīs aktivitātes ne tikai izglīto skolēnus par sirreālisma un abstraktā ekspresionisma tēmām, bet arī palīdz viņiem attīstīt svarīgas prasmes rakstīšanā, runāšanā, analīzē un radošumā.

